По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 85 (10.468). Львів, пятниця 17. квітня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—з год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леїв, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Чи є на те рада?

В святочному виданні варшавського „Тигодніка-а ілюстрован-ого", присвяченого українсько-білоруській національній території під Польщею (східним „кресам"), забирають голос представники всіх центроправих польських партій і соймових клюбів та висловлюють свої погляди на розвязку наболілої „кресової" проблеми. А всі ті голоси, всі погляди Строньских і Хапіньских зводяться до „твердої влади і справедливої адміністрації" та ще до деякого опанування господарських квестій.

Ставлячи справу в тій площині, ті люди або є так засліплені деякими дотеперішніми припадковими успіхами польської політики, що стрімголов летить в пропасть лубочного імперіялізму, або в найкращому випадку не здають собі справи з ваги, значіння й далекосяглости „кресової" проблеми. І не лише серед центро-праву, але взагалі даремне булоб в польскім політичнім світі шукати — навіть зі свічкою вдень — діячів

А той основний переворот відбувся вже давно. І єдиний Поляк, що мав відвагу ствердити процес і факт перевороту був знаменитий польський критик Станіслав Віткевіч. Ще в р. 1906 у краківській „Критиці", пишучи про Матейка, з рідкою у Поляків відвагою ствердив він, що історична Польща, не лише в дійсности, але і в уяві, розсипалася в румовища, а лишилася жива і дійсна тільки Польща етнографічна. Всі звязки, які колись вязали „Литву і Русь" з Польщею давно зірвані, бо

„литовсько-руська шляхта заключила унію з польською шляхтою. Литовський народ і український народ не заключували унії. Вони були в суспільній неволі, як всюди, як в цілій Европі, був то хлоп, безвільна істота, якої єдиним правом, що було на сторожі його істнування, міг бути бунт або втеча; хлоп увійшов до унії як приватна власність шляхти разом з її інвентарем. Одначе той жахливий, злочинний устрій був силою, яка литовський й український народ зберегла від перетоплення на польський. Панщина зберегла Литовців й Українців від загляди. колиб не вона то

може на тих просторах назви „Литви і Руси" були би тільки назвами провінцій, заселених польською людністю.

„В тій хвилі Литовці й Українці, не чуючи на собі ніяких тут традицій, ніяких звязаних з нею обовязків, звичок думки й почування, ніяких звязків з ідеєю Унії і з Польщею, встають як народи зовсім окремі, незалежні, просякнуті жадобою істнування, бажаючи випростувати тіла й душі, зваблені досі в віддавстві, в якім вони були, як народи зложені з селян, що істнували поза тією сферою, в якій правлячі кляси політично обєдналися з Польщею. Ті народи будяться і зразу починають ненавидіти тих, яким досі здавалося, що вони є кістю з кости і кровю з крови земель Литви й Руси, починають ненавидіти як чужих приблуд, як тих, що запрягли в ярмо литовсько-руські народи і задержавши їх в неволі, визискували для своїх польських цілей. Поза всіми несправедливостями такого осуду, поза історичними фальшами, поза ненавистю, яка не шукає угрунтування, фактичне відношення Польщі до тих земель є таке, що виправдує такий уклад понять і почувань. Суспільна перевага шляхти тріває, бо тріває її економічна перевага, а та шляхта є польською, є чужа мовою і вірою, обичаєм від шумлячого довкола моря народу, який пробудившись до національної і суспільної свідомости, хоче того самого на Литві і Руси, чого ми хочемо для себе в Польщі. І нам не вільно бути ані такими підлими, ані такими глупими, щоби ми хоч одним дроржанням думки були противні тому змаганню Литовців й Українців.

Ст. Віткевіч в основу морального взаємовідношення між польським і українським народом ставить умову, договір, політичну унію

Нова уступка капіталові.

Дальший етап комунізму в сторону „буржуазних пересудів".

Щонебудь тепер робилиб большевики і яких небудь вони допускались би єресей супроти комуністичних догм, проте все знайдуть оправдання у великій ідеї опанування селя. Побільшення годин праці робітника, піднесення інтензивности виробництва, допущення приватного капіталу до змонополізованої донедавна державою внутрішньої торговлі, обниження цін на фабричні продукти понизше самовартости та великі втрати держави через таку дивовижну калькуляцію, пониження норми єдиного сільсько-господарського податку, а навіть обниження податкової норми для приватного капіталу — все це мовляв—робиться для добра селян.

Не так давно був той час, коли безпосередно по смерти Леніна висилали непманів цілими поїздами на Сибір та в північні, найдальше віддалені райони. Зреалізовану Леніном нову економічну політику зліквідовано на протязі кількох тижнів. На місце приватного капіталу прийшла кооперація. Вона мала змонополізувати при допомозі держави всю внутрішню торговлю. А що торговля була виключно державним підприємством, то й кооперативи приноровлено до неї. Вони стали чисто державними установами. Їм недоставало капіталу, товари брали в борг, якого своєчасно не сплачували, бо крам не розходився через недостачу покупців. І замісць тягнути з торговлі величезні зиски, держава тратила на них. Дійшло ще до гіршого, бо не тільки що товари не розходилися, але й показалося, що в державі, яка заледви почала відновлювати промислові підприємства (і то не всі, а тільки деякі!) дається відчувати надмір фабричних продуктів. Продукти ці коштували державу дуже дорого, те щоби вони не залягали, держава знизила ціну на них. Але вони все одно не розходилися. Наслідки такого становища були страшні а назовні виявлялися безробіттям у місті та цілковитою відсутністю промислових продуктів на селі.

Кооперація не могла доставити селянам тих продуктів у приступних цінах, бо вона розкладала на них великий відсоток на покриття адміністрації, діловодства і т. п. Та все таки по селах істнували ще маленькі т. зв. роздрібні торговці, яких влада чомусь пощадила при нищенню „непа". Селянство купувало все у них а не в кооперації. Діялося це з двох причин: тому, що приватний торговець був чуткий на артикули першого запотребування і все мав їх в домі тому, що всі вони були дешевші, ніж в кооперативах, не зважаючи на великі податки.

По році відновлено „непа" під назвою „Неонепа". Відновлено його тільки в тих рямцях, які свого часу допустив Ленін. Приватних купців толерувала радвлада і в гуртовій і в дрібничковій торговлі, але обложила їх такими високими податками та поставила у такі важкі адміністративні умовини, що при-

---

Успішність опору вимагає від нас організованости, зосередкування всіх наших сил до оборонної акції на полі політичному, культурному й економічному. Ми повинні бути — як каже поет — „в одну громаду скуті", одною думкою обєднані, одним бажанням пройняті. Отже в першу чергу обєднання політичне, себ-то витворення чи перетворення існуючих пів-мертвих, роспорошених або надто ексклюзивних політичних партій в більші — живі, рухливі партійні комплекси, з ясно означеними цілями. В другу чергу мусимо постаратися вийти зі стану економічного примітивізму, обєднати в одному центрі всі наші економічні зусилля і перейти до розбудови економічного життя. В третю чергу мусимо серед найширших кол громадянства розбудити зацікавлення культурними справами, мусимо поставити нашу науку, культуру, книжку, газету на уровені, що відповідає нашій чисельности, традиції, величині й обємові наших змагань. А всі наші зусилля, праця і досягнення на всіх ділянках національно-громадського життя повинні бути зосередковані в одній всесторонній організації, що обєднує рівнобіжні намагання нації. Проти виповідаючого й ведучого війну „Звйонзку Організацій Народових" ми мусимо поставити в оборонну позицію весь наш народ, обєднаний сіткою своїх установ в „Союзі національних організацій".

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 273|25 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Diło" Nr. 80 (10.445) z dnia 11. IV. 1925 r. pod tytułem 1) „Czorna chmara" a) między słowami: ne boitsia... a: Prawda, b) czużopłemianciw... a: wony wymahajut, c) ale tepér... a: sprecyzowanych, d) można pysaty... a: Mało obmeżyty, e) cenzury... a: Treba, f) „My i wony" a: to czy scred, g) wsimy sposobamy... do końca artykułu, 2) „Nowynky" w notatce pod tytułem „Areshtuwannia na Wołyni od słów: Wira... do do końca tej notatki zawiera znamiona ad 1) i 2) zbrodni z § 65 a) uznał dokonaną 10. kwietnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenia całego nakładu i wydał w myśl §. 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w §. 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. i. j. zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów dnia 11. kwietnia 1925.
Hawel.

ватна торговля не розвивалася, а ледви вегетувала. Приватний торговець не мав ніякого кредиту ні в промислових трестах ні в державних ні в кооперативних (на ділі теж державних) банках. Він мусів за все платити готівкою. Це були — як сказано — пляни, в яких створив і реалізував нову економічну політику ще сам Ленін.

І через те на полі внутрішньої торговлі був завсіди застій і через те не доходили фабричні (перш за все сільсько-господарські) продукти на село, і через те був надмір промислових продуктів у державі з наскрізь знищеним промислом. Через те й не могло бути мови про серіозну економічну відбудову держави.

Комуністична влада дійшла накінець до пересвідчення, що без ширших концесій для приватного капіталу відбудова таки не піде. А це могло би відбитися як найгірше на новій політиці у відношенню до села, до якої то політики большевики привязують велику вагу. „Бо коли це не буде зроблене — сказав Риков — скоро та негайно, то ми втратимо безповоротно селянський ринок і узброїмо проти себе багатоміліонову селянську масу, що не буде піддержувати своєю важкою працею міського робітничого населення держави". Ці слова відносяться до всього: і до побільшення видатности праці робітника і до продовження тої праці і накінець до санації торговельних відносин при допомозі поширення прав для приватних капіталістів у торговлі.

В березні цього року зааранжувала найвища економічна установа в С. Р. С. Р., т. зв. Рада Праці та Оборони, велику спільну нараду з урядових економічних кол і приватних капіталістів. На ній большевики запропонували капіталістам деякі полекші та закликали їх до праці над піднесенням радянського добробуту. Капіталісти поставили і від себе певні домагання, а то: концесії на приватні банки, акційні товариства, зізди представників товговлі, а далі полекш для торговців у приватному житті. От хочби у справі помешкань та в справі допущення дітей до високих шкіл.

Щоби не впасти в конфлікт із принціпами клясової політики, всі наведені домагання капіталістів відкинено. За те введено ось які полекші: „З метою прискорення та поширення товарообороту необхідно втягнути в торговлю приватний капітал та поставити його в менше важкі умовини, ніж це було дотепер".

Таку постанову приняла найвища економічна установа С. Р. С. Р. Конкретно ці полекші зводяться до того, що капіталісти дістануть кредити на товари в трестах а також зможуть переводити всякі векслеві операції у всіх державних і кооперативних банках. Далі доручено відповідним комісаріятам (міністерствам) переглянути всі дотеперішні закони про оподаткування приватного капіталу, та виробити проєкт нових, лекших для нього податкових норм. З окрема доручено комісаріятові народньої освіти зробитя все можливе для того, щоби облекшити селянському населенню умовини продажі сільських продуктів (!) та умовини закупна фабричних виробів на ярмарках, залізничих стаціях, пристанях і т. д.

Ось і все, що дістали приватні торговельні капіталісти. На дотеперішні відносини в СРСР. це дуже багато вплине. Допущено у торговлі не тільки приватну ініціятиву та приватний капітал, але й приватну конкуренцію з кооперативами. Що вона дуже швидко розвинеться і що примусить большевиків або піти на нові уступки відносно капіталу або знищити його в імя спасення кооперації — це факт. І цьому не зарадить і те застереження, яке приняла Рада праці та оборони, що кооперативи і в банках і в трестах при кредитуванню всеж таки повинні мати першенство перед приватними торговельними підприємствами. Та саме цей факт, що невідомо яке буде становище большевиків у моменті, коли жертвою конкуренції впадуть урядові кооперативи, багатьох капіталістів відстрашує від надто рожевих надій на всі полекші. Їхня ціла важка праця на протязі літ може впасти жертвою одного большевицького декрету та повернутися в нівець на протязі одного тижня.

Таким чином найправовірнійші ленінці перейшли вже далеко поза межі дозволених Леніном уступок. До цього примушує їх життя. **В. М.**

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

Преса.

„Креси" — вічна журба.

Варшавський „Тигоднік ілюстровани" присвятив останній випуск майже в цілости наболілому питанню „кресів", вічній журбі польської держави, польського громадянства і „організацій народових". Поруч багатьох ілюстрацій шляхотських „дворків", старих замчищ і принагідних народніх типів (головним чином білоруських) та статтей на перестарілу сентиментальну тему: село і двір, є кілька заміток загальнійшого значіння. До них останніх належить стаття воєнного міністра ген. Сікорского „Окраїни і великодержавне становище Польщі", стаття історика О. Галецкого, „Відношення Польщі до східних окраїн в історичному розвитку", стаття Л. Васілевского „Східні окраїни під національним оглядом" та вислови на тему „кресів" деяких польських політиків. Поминаємо статтю Васілевского, яка являється тільки ексцептом з його инших праць на цю тему, праць, які розглянемо при нагоді докладнійше, а спинимося на инших статтях й замітках. Коли це робимо, то не тому, що в тих статтях і замітках відкриваються які небудь ширші горизонти, глибші і сміливі думки, але якраз тому, що вони є проявом подиву гідної безпляновости і безрадности.

Ген. Сікорскі в своїй статті проводить думку, що „креси" рішають про великодержавне становище Польщі, її цілість й істнування. На протязі цілої історії через „креси" йшли воєнні шляхи до Польщі або з Польщі на схід. „Креси" постійно ослонювали Польщу. „Креси" розпадаються на два воєнні театри: північний і полудневий. Це дозволяє слабшому шукати воєнного вирішення на одному з них. Колиж воєнна хвиля перекотиться поза внутрішню межу того простору, коли противник обєднається під Берестям (стратегічною столицею Польщі), то вже аж Висла рішає про **бути або не бути!** — Польщі. Білорусь, Волинь і Поділля знаменито надаться до елястичної оборони і маневрування. В будучій війні Польща мусить шукати вирішення на просторі між Двиною і Дністром в найдальшому опертю на захід на лінії Буга. Тому то східні землі мають першорядне значіння для Польщі. А щоби вони

„сповнили свою історичну ролю, мусимо їх найсильнійше і найістотнійше обєднати з пнем (macierzą), асимілюючи їх в загально-державному і новітньому, а не механічному того слова розумінні. Встоятися й побідити в новітній війні може лише нарід — держава тільки тоді, коли становить гранітовий блок, що видержує важкі й довготріваючі удари".

Географічні границі Польщі слід виповнити живим змістом, основаним на здоровій традиції ідеалу Річипосполитої. Кожний неуспіх польської державної рації на „кресах" зменшує оборонну силу Польщі.

„А не диспонуючи на випадок війни в достаточній мірі головно простором **литовським, білоруським і галицьким** — відразу стаємо на останній оборонній лінії, себ-то лінії Німана і Буга, поза котрою лишається нам вже лише „осередний театр польської війни", обтяжений такою **нещасливою** традицією в нашій історії".

Стратегічна вага „кресів" заставляє п. генерала висловити жаль, що Польща не може здобутися на одноцільну програму польської політики на „кресах" і її послідовну реалізацію, програму тим більше конечну, що **зручна національна політика** Комінтерну витворює першорядні пропагандистичні засоби проти Польщі. Тому й накликує п. міністер до скорої й основної ревізії дотеперішньої політики, сміливої децизії і її негайного виконання, бо инакше може бути за пізно.

Не вдаємося в розгляд поглядів п. міністра, але кожного мусить застановити факт, що деякі польські публіцисти накликують уряд до створення одноцілої програми діяльности на „кресах" а відповідальний член уряду з тією апострофою звертається... не знати до кого. Хаос, безпляновість і безсильність.

Нічого нового не говорить про справу й історик **О. Галецкі**. Він тільки з журбою стверджує вже в першому реченні:

„Зі всіх болючих справ, які каламутять нам радість з відзискання независимости, **найболючійшою** є без сумніву справа тзв. східних окраїн".

Ствердивши цю болючість і підкресливши затрачування на „кресах" польського культурного дорібку, він шукає причин цього явища. Очевидно, причини ріжні. В першу чергу складається на них понадстолітнє „чуже" панування на литовсько-руських землях. Другою причиною є зростаючі національно-незалежницькі рухи Литовців, Білорусинів і Українців, які звертаються проти Польщі, а вкінці і польська вина: недостача одноздгідної програми в справі „кресів". Давні польські унії з Литвою і Русю були ділом шляхти. Народ тих земель не брав в них участи. Тепер треба би доповнити їх порозумінням з непольськими народами „кресів". Те порозуміння може бути лише подібне, а не іден.

В. Ю. Кисілевський.

Лист з Канади.

На фармі.

Здавалось би, зимою на фармі роботи мало, а все таки день збіжить і не оглянешся коли... Коло коней, худоби, сіна, коло дров... Лід у кирниці прорубати... Все забирає часу... Вечером остане ще його трохи, щоб взяти скрипку в руки, але смик так тяжко ходить, рука вмучена, ледви пальцями перебирає, що грати відхочеться...

Листа писати теж тяжко, пальці пера не хочуть держати, а голова думок зібрати.

На пошту щось півтори милі... Тільки раз на тиждень вона ходить, тільки в пятницю вечером листи привозять...

Що до весни йде, пізнати хіба по канадійських біленьких заяцях... Вже починають сіру шерсть діставати, та линяться, що доторкнутись їх кожушка лячно. Є їх тут тисячами. Ліси роються від них. Мясо, хоч яке смачне, вже мені приїлося. Щодня по пять-шість бємо їх на їжу.

Знов небо хмарою зайшло і мете дрібоньким густим снігом. Мороз скрипить під ногами. Лице — начеб його хто цвяхами колов. Кров сили не має, здається замерзає, бо ні бровою кивнути, ні заговорити.

Канадійські морози... Хто їх не бачив, не відчув на своїй шкурі, ніколи їх не буде знати. Числа — 35°C, — 40°C остануть німими числами без значіння для того, хто їх тільки в часописах читав... Не знає він, як віддих мерзне, як дихнути свобідно тяжко, бо в носі іней насідає.

Красу канадійських околиць тяжко описати. Прегарні зоряні ночі, широкі снігом вкриті степи, ліси наче густа чуприна, тільки що дерева більшого над нашу малу сливку, а грубшого в здорову руку — тяжко віднайти. Але це тільки на цій степовій землі, куди я попав, так воно є, в инших провінціях инакше.

На мочарах виють ночами безвпину кайоти*), на „лінію"**) вийде олень або й лось, перейдеться супокійно і зникає в гущаві.

На півночі — біляве сяйво... Все його бачу вечерами над лісом... Високо вгору сягає... Може відблиск полярного світла?

Край поділений на секції по 640 акрів, а кожда секція ділиться на чотири фарми по 160 акрів. Фарма, на якій живу, полуднево східна в 17-ій секції. Не на всіх фармах люде живуть! Тільки вряди-годи подиблете оселю. Нераз здається вам, що в рідні сторони попали... Виглядає з ліска соломяна стріха, білі стіни, пліт коло хати й журавель.

В цьому куті живуть майже самі українські фармері... Попри „крайову" хату подиблете і двір, наче в дідича якого... Високі будинки, великі стодоли, стоги сіна мов камениці, а в піддашу... автомобіль... Входите в хату... Сіни. По обох боках кімнати... По середині кімнати горить залізний „палюх" гей жертівник богові зими, що більшу часть року не вигасає, жевріє в ньому вогонь день і ніч.

В кутку хати машина до шиття, на полиці книжки, переважно канадійських видань. Майже на кожній фармі подибав я український напис, того напрямку, до якого фармер належить.

Того консерватизму, який у краю царює, тут немає! Наш селянин прийшовши в Канаду, переборов найбільші перепони і в цілому своєму „я" перевів переворот, до якого треба незвичайної сили. Він своїми силами став на рівень, на якому стоять і инші фармері, Німці, Англійці, Французи.

Люблять згадувати давні часи. І я слухаю їх все з тою самою цікавістю, з подивом.

„Не штука воно на фарму приїздити тепер, як ти приїхав" — казав мені старий фармер — „але от, як ми, 29 літ тому! Приїхав на пустиню, з жінкою, дітьми, не знаючи ні слова англійської мови. Памятаєш, Іване?" звернувся до гостя, з яким я на фарму приїхав, „ледви гроша стало, щоби муки на зиму купити та трохи знаряддя придбати... З цих малих пеньків збили хату, з сіна й глини стіни зліпили, сіном дах над головою накрили і так першу зиму перебули. А з весною як взялися корчувати, то руки попухли... Дістав я плуг, таки такий „крайовий", тай спряглися ми з другими, оремо... Три рази переорали ниву, кожну скибу руками ще обертали. Аж прийшов цей Манолі, що борше від нас приїхав, тай тутешним плугом і чвіркою коней за одно пообіде зорав... Такі часи були"...

Оба старі піоніри кивали головами, покурювали люльки та всміхалися згадуючи старі часи.

Тепер на подвірю цілий ряд машин сніг припав... Косарки, сіварки, плуги на шість вісім ножів...

*) Coyote, степовий вовк.
**) прорубані в лісі дороги.

тичне, бо повна асиміляція тих народів не є можливою. З непольських народів треба зробити льояльних польських підданків. Вимагаючи від них льояльности

„Суть проблєми — каже він — не лежить в тому, чи зуміємо здержати повстання (?!) і розвиток білоруського або українського народу, тільки в тому, чи ті народи будуть повставати (?!) і кристалізуватися за Польщею, чи проти Польщі".

Після цеї нісенітниці п. Тугут дальше навчає, що в „кресовій" роботі треба винайти відповідні методи праці і відповідне темпо.

„Не накидувати польському народові розвязок, до яких не дозріла його політична думка. Не вразити його національного почування, яке після вікової неволі є недовірливе, тріважне, а часом мало піддається керовництву зимного державного розуму. Не наслідувати варварів, які перед війною панували на тих землях, але й не творити річей штучних і передчасних, бо Польща не є ані теплярнею, ані дослідним полем. Взяти в шпору й сердечну опіку кожну культуру, яка хоче рости в нашій державі і не забувати, що на просторі тієї держави нема ані одного кільометра (!?), на якім Поляк був би приблудою".

Як бачимо, повне mixtum compositum, чортові свічка й Богові огарок. По суті виглядає так, немов то єдиний п. Тугут знає, що робити і як робити, тільки — очевидно — не може.

Але є ще й кращі квітки, є навіть докладно спре...вана програма „кресової" політики. От хісний сенатор Косковскі коротко подає плян діяльности:

„Авторітет влади, добра адміністрація, правовість, журба за економічний і культурний розвиток — ось шлях до приєднання місцевого населення для Польщі".

В той самий десень розсновує свою думку хадєк Хацінскі:

„Добра й чесна адміністрація, справедливість, але послідовна та тверда управа — ось програма уздоровлення „кресів".

За ним невгомонний пос. Стронські розводить „фільософію".

„Нинішні тзв. східні окраїни то в ширшому історичному розумінні останок того, що було, а одночасно полоса землі, наскрізь перепоєна віковою польською працею, якої трівке обєднання з польською державою є дорібком довгого розвитку і мусить бути вдержане розумною політикою і працею".

Пястовець Дембскі:

„Найкращі люде, найліпші засоби ділання мусять найтися на „кресах", себ то на тих частинах Річипосполитої, що підлягали найсильнійшому утискові чужої державности".

„Мусимо їм створити такі умови іствування, щоби до тієї (польської) держави належали радо і добровільно, при тому почуваючись у себе, на рідній батьківській землі. Не є завданням історика вказувати подробиці, яким шляхом можна би це осягнути, та історичний досвід виразно доказує, що всім мешканцям східних „кресів" треба би дати те саме, чим перед століттями Польща зєднала собі керуючі тоді суспільні верстви на Литві і Русі".

Отже і міністер ген. Сікорскі й історик Галецкі журяться „кресами", знають, що їх треба сполити з Польщею, але ні один — ні другий не знає ані як це зробити, ані хто має взяти на свої плечі це завдання.

Один Тугут все знає, має — готову програму. Отже по його словам — слід відбудувати „креси" після воєнного знищення, будувати залізниці, шляхи, канали, дати кредит мешканцям сіл і міст, зняти з плечей населення надмірні податкові тягарі. При земельній реформі треба щось дати і „меншостям", бо

„відсунення місцевого мужика від добродійства земельної реформи було би з нашого боку виповідженням йому війни, якамусіла би вестися до повної екстермінації. Треба дати панування праву і лише праву".

Але це справа важка, бо Польща розпоряджає „дуже недо...налим бюрократичним ...ратом".

...Тугут поучує своїх земляків, що „кресові" народи мають вже свої кристалізаційні осередки, що боротися з розвитком тих народів є річю погубною і немудрою.

Не менше коротко дефініює програму „кресової" політики посол Хонданьскі (Н. П. Р.):

„Правова, а одночасно рішуча в своїх зарядженнях адміністрація, піднесення господарства „кресів" в рамках фінансової спроможности держави".

Вкінці по соломонівськи вирішує справу визволенець сен. Возьніцкі:

„Непіххолячь оквайша політика згубила давно Річпосполиту. Нехай же це буде пересторогою для ...шої відродженої державности".

До комплєту бракує ще пепесівців. Одначе вже й цього досить, щоби зрозуміти, в якому напрямі піде „уздоровлення кресів". Вічна журба, вічне безладдя і вічне безсилля. Цікаве для нас хіба те, що всі згадані представники польської політичної думки бажають для „кресів" того, чого там нема.

„Коби зачати було чим..." продовжав старий, „загинути тепер тяжко... Коби було гроша на кілька штук худоби... Сіна коси кілько хочеш, бо „компанійні"*) фарми пусткою стоять, дров рубай скільки хоч, ніхто не питає, не боронить... Є й тепер такі: в жнива трохи заробить, тай цілий рік майже нічого не працює... Зимою силця ставить, літом горі черевом лежить..."

Для такого, що праці не боїться, що її любить — тут життя. Такої біди як у краю — тут ніде немає! Тут кождого дня обід як в Англійців; кісом ніхто не голиться, в фармера подибаєте жілєтку, товлєтне мило, а газдиня біля на машині направляє; до обіду застелюють скатерть, ставляють гарні металеві ложки, ложечки, вилки й ножі...

Кілька днів тому їздив я на залізницю за річами... недалеко, „всього" яких 20 миль... Прийшли замовлені з „Eaton" черевики, сідла до коней, кулі до рушниці, та всяке весняне знаряддя. „Eaton", це одна з найбільших канадійських фірм; до кожного фармера шле свої катальоги і всі замовляють чого треба.

Запала ніч. Коні цілі в інею, білі як канадійські зайці. Через медвежий кожух провіває степовий морозний вітер... Сани несуться стрілою... Скінчилися поля, що кілька миль по обох боках залізниці тягнуться, почалися ліси, на переміну з сінокосами та фармерськими полями. Вже руки в тяжких рукавицях з лосевої шкіри задубіли, віжок у руках не чути... До хати ще далеко...

Між деревами блимають світельця — фарми... Поступлю на часок. Коні самі задержались перед першою, найблизшою фармою. Відчинились двері, виглянув з них хтось. „Гей, хто їде! Киньте на коні „бленкета"***), підіздіть до сіна та ходіть грітися в хату..."

Щойно в теплій хаті почув я мороз. Трусило цілим тілом, зуби цокотіли, а лице кололо.

Тільки дві жінки були в хаті. Старенька бабуся з дочкою.

Випитували, звідкіля я, чий, чи давно з краю...

Подали їсти, мясо, булка, чай... Розігрівся, наслухався розмови, тай почав прощатись.

„Дякувать вам, що чужого погостили..."

„Ей сину" — перебила бабуся, взявши мене за руку, „не говори таке, тут нема чужинця, ми тут всі рідні..."

Знов повіяв вітер, коні рушили. На фармі вже спали, як я на подвіря заїхав.

*) Є фарми державні і приватних товариств, напр. „Hudson Bay Co" основаної в VIII. в.

***) blanket — кон. декa.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Творення франц. уряду.

Пенлеве прийняв місію утворення уряду. Делєгація соціялістів заявила Думергові, що соціялісти готові поперти його уряд. „Матен" повідомляє, що Пенлеве предложив портфель загр. справ Еріотові. Одначе Еріо відказався прийняти портфель, бажаючи задержати свободу ділання, бо хоче почати в краю велику політ. діяльність. Заповів, що прибуде до Парижа. Нар. соц. рада прийняла одноушно внесення поперти кожен уряд, який рішений продовжувати діло, до якого соціялісти зобовязалися 11. V. м. р. Пенлеве предложив Кайо теку мін. фінансів. Він застеріг собі відповідь до слідуючої стрічі з Пенлеве.

Атентат на короля Бориса.

Дня 14. квітня, як король Борис їхав шляхом Окна-Софія, в товаристві молодого природника Ільчева, стрільця і шофера, напала на самохід ватага і почала обстрілювати авто. Ільчев і стрілець убиті, шофер тяжко ранений. Король вийшов цілий. Без сумніву напад уладили комуністи і мужики-аграрії. Вислано погоню за напасниками.— З огляду на Великодні свята палату відложено до 28. ц. м. Премієр повідомив про вбивство посла з уряд. партії Конст. Джорджевича й зясував перебіг атентату на короля.

Страчення Гармана.

Дня 15. квітня в Ганновері страчено при помочі ґільотини масового вбийника Гармана. Перед смертю Гарман висловив жаль за свої злочини.

Димісія мін. Торговлі.

По феріях мін. торговлі Кедронь подається до димісії. Його наслідником буде мабуть б. мін. торг. Шидловскі (Пяст).

Кріза нім. уряду з причини канд. Ґінденбурґа?

Часописи повідомляють, що в уряді Лютера заноситься на крізу з причини кандидатури Ґінденбурґа, проти якої повстає все більша опозиція нім. народньої партії. Становище Штреземана має нібито бути захитане. Кореспондент „Дейлі Тел." повідомляє з Берліна, що Штреземан робить закулісові заходи, щоби Ґінденбург відкликав свою кандидатуру, бо його вибір ослабив би вигляди ґарантійного договору.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за віночь із передової статті п. з. „Державна і недержавна влада", та за два уступи з польської преси.

— **Засуд ешеКпольського редактора.** Перед варшавським апеляційним судом покінчилася розправа Левицкого, бувшого голови польського національного комітету за уряду Керенского, бувшого посла до думи і визначного польського діяча проти редактора „Ґазети Варшавскєй" З. Васілевского. Цей останній закинув Левицкому в пресі ні більше ні менше а державну зраду і зраду інтересів цілого польського народу, яка виходила з його політичної діяльности. В першій інстанції Васілевского суд вправдав. За те апеляційний суд уневажнив вирок окружного суду та засудив Васілевского на два місяці тюрми і на кару 300 золот. На підставі польського амнестійного закону кару засуджено дарування.

— **Статистика Львова за місяць.** У січні 1925 р. заключили у Львові 147 подруж, у тому 80 рим. кат., 12 греко-кат. і 53 жидівських; 5 вдів вийшло за кавалерів, 5 вдівців пожевилося з паннами і накінець 135 панночок побралося з 176 кавалерами. В тімже місяці вмерло 340 осіб, (163 женщин і 177 мущин) по вірі: рим. кат. 167, гр. кат. 66, Жидів 85. На 340 випадків смерти у 92 випадках причиною були грудні недуги. Вродилося 502 (244 хлопців і 258 дівчат), в тім рим. кат. 200 гр. кат. 88, Жидів 181. Сплюбних народин було 406, несплюбних 96, живих вродилося 468, неживих 34. Заразних недуг було 119 випадків, з того взлічених 94. Шкарлятини 45 проц., трахома 40 випадків, червоний тиф 11, сонниця 10 випадків.

— **Рільничий страйк** у Польщі розвивається далі. Дня 13. і 14. квітня відбулися численні зїзди, на яких проклямовано продовження страйку аж до остаточної побіди.

— **Залізничі катастрофи в СРСР.** Дня 14. квітня мало місце на території СРСР, аж чотири залізничі катастрофи. Поспішний поїзд Самара-Москва вискочив зі шин. 3 особи вбиті, а 6 ранених. На лінії Красноярск-Казань-Єкатеринбург зударилося два товарових поїзди. Кілька вагонів з мукою впали жертвою зударення. Недалеко Харкова вискочив зі шин товаровий поїзд, наслідком чого удалось знищення 11 вагонів бараболь. Накінець недалеко Тифлісу розбився теж товаровий поїзд. Жертвою впало 9 вагонів з нафтою. Одна особа вбита, а чотири ранені. Незнати чому приписати ці катастрофи, чи випадковости чи може якійсь зорганізованій акції нових „контрреволюціонерів".

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОПОВІСТКИ.

Український Театр під дир. І. Ютутина.

Хоростків в салі „Нар. Дому"

Неділя 19.IV. ВОСКРЕСЕННЯ.

Понеділок 20.IV. ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ.

Вівторок 21.IV. ПРО ЩО ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА.

Середа 22.IV. ЧЕСНА ЗУЗАННА.

Четвер 23.IV. ТРІЙКА ГІЛЬТАЇВ.

Субота 25.IV. МІРА ЕФРОС.

Неділя 26.IV. ДВА ЗЛОДІЇ.

Сухостав:

Понеділок 20.IV. НЕУДАЛИЙ РОМАН

Вівторок 21.IV. о год. 3. попол. ЗАПОРОЖСЬКИЙ СКАРБ 2—3

Порядок Богослужень в Архикатедральнім храмі св. Юра від дня 16—21 цвітня включно. **Великий Четвер.** Год. 6. рано: Утреня. Год. 9. рано: Архиєрейська Служба Божа Василія Вел. з вечірнею, посвячення антимінів, св. Мира, при кінци Служби Божої умивання ніг. Год. 6. вечір: Страсти Христові. Читання 12 Євангелій. **Велика Пятниця.** Год. 9 рано: Царські Часи. Год. 11. рано: Вечірня і положення Плащаниці, акафіст Гробу Господа. Год. 4·30: Псальми, відспіває Архикатедральний хор і Бож. Год. 6. веч.: Утреня єрусалимська. **Велика Субота.** Год. 9 рано: Служба Божа св. Василія Вел. з вечірнею. Год. 5·30 веч. Надгробне. Год. 6. веч.: Утреня воскресна. **Воскресення Г. Н. І. Хр.** Год. 6. рано: 1. читана Служба Божа, свячення пасок. Год. 9. рано: торжественна Архиєрейська Служба Божа. Служби Божої о 12. год. не буде. Год. 5 вечірня. В св. понеділок і второк порядок Богослужень як звичайно в неділі. — В Вел. Пятницю відспіває в Архикатедральній церкві о год. 4·30 по пол. Архикатедральний хор і Боян Псальми Бортнянського під управою Вп. Льва Туркевича.

Курс шерму отвирається при Соколі-Батьку. Охочих проситься зголошувати в канцелярії Сокола-Батька у вечірних годинах. Висоту оплати означиться залежно від числа зголошених. Години вправ означиться за обопільним порозумінням, але без нарушення до тепер усталеного поділу годин. Речинець зголошень до кінця цвітня п. р. — **Руханкова секція С. Батька.** 1790 2—2

На „Рідну Школу" зложили: Вп. І. Ковальчук, К. Федорович, учителі, Свядничка, Ч. С. Р. по 100 Кч. — Перший хлопче: Всч. о. Пришляка в Бистрім, п. Кречківського; другий: Всч. о. Федущака, з. Флюнта і п. Лазурка. 1789 1—1

Країєвий союз кредитовий, кооператива з обмеженою порукою у Львові — тепер **Центральний кооперативний Банк**, в скороченю „Центробанк" у Львові (ринок ч. 10) повідомляє своїх дотеперішних членів, що на підставі постанов зміненого статута союза — обовязані вони є до 15 мая 1925 включно доповнити свій уділ до висоти щонайменше 25 (двайцять пять) золотих, так як в противнім случаю з висше згаданим речинцем перестануть бути членами Краєвого союза кредитового, тепер „Центробанку". 1787 2—3

Порядок Богослужень в церкві Успенія Пр. Діви Марії у Львові вул. Руська: **Великий Четвер.** Година 6. вечером: Утреня Вел. Пятниці т. є Служба Х ист. Страстей.—**Велика Пятниця.** Год. 9. рано: Царські Часи. Год. 10. рано вечірня. Год. 11. рано: Обхід з Плащаницею і проповідь. Година 6. вечером: Надгробна Утреня.—**Велика Субота.** Год. 9. рано: Служба Божа св. Вас. Вел. **Світле Воскресення Г. н. І. Хр.** Год. 4 і пів рано: Надгробне, обхід і Воскресна Утреня. Год. 9 і пів рано: Співана Служба Божа. Читані Служби Божі що години від 6 рано почавши. Год. 12 рано: Читана Служба Божа. Год. 4 і пів по пол. Вечірня з проповідю. **Світлий Понеділок і Второк.** Всі Богослуження як звичайно, т. є о год. 6 рано Утреня і 1-ша читана Служба Божа, о год. 10. рано співана Служба Божа і проповідь о год. 12. рано читана Служба Божа, о год. 4 по пол. Вечірня.

Дрібні оголошення.

ГР. КАТ. Уряд парохіяльний в Яворі п. Стр. п. в місци пошукує вправної гухарки на вакації, подати услівя. 1—2

БОГАТИЙ, на визначнім становищі, кавалер, літ 29, абсольвент закордонного університету, симпатичної поверховности, ожениться з характерною панною, здоровою, з посагом около 7.000 долярів (вложені евент. в гіпотеку). Серйозні зголошення проситься слати на адресу: „Семейне щастя і сонячна будучність", Бюро оголошень Бухштаба, Львів, Легіонів 21. 1808 1—3

РІЗБАРСЬКИХ челядників прийме Дмитро Сташишин, різбар, залізнича ст. і почта Книже біля Золочева. 1801 2—2

ДВОХ ІНВАЛІДІВ УГА., які займаються продажею девоціоналів, просять Всеч. оо. парохів, які уладжують місії у своїх парохіях, ласкаво повідомити їх на адресу Л. Яків у Запитові, п. Підлісок малі, бодай два тижні наперед про речинець місії і в цей спосіб помогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток. 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Отсею дорогою висловлюємо щиру подяку всім, що віддали останню прислугу покійній бл. п. Марії Роздольській, жені пароха Звенигорода. Зокрема дякуємо Впр. О. Дякову за приготування Покійної на дорогу вічности й уділення її Найсвятійшими Тайнами, Впов. Др. Наглякови з Винник за совісну й довгу посвяту лікарську опіку. Впов. П. Вітошинському, директорови місцевої школи, за прихильність та поміч у важкому горю, Впов. ПП. Мартинякіній і Вітошинській, місцевим учителькам, що день і ніч доглядали Покійної в часі її тяжкої недуги, Впр. О. Дек. Гірнякови в Винник, о. Дякову з Городиславич, о. Радкевичеви з Гаїв, о. Левицькому з Чернушевич, о. Бернацькому з Германова, о. Зацерковному з Відник і о. Пелехатому з Дмитрович за відслуження зауп. св. Літургій та участь у похоронах під проводом о. Дек. Гірняка, Впр. ОО. Левицькому, Дякову, дек. Гірнякови й п. Шкварковн за щирі слова прощання при винесенню тлінних останків з дому жалоби, в церкві та над гробом, вкінці церковному хорови під проводом п. Читайла, церковному Братству та всім парохіянам за численну участь у віддаюю Покійній остачньої прислуги й відпровадженню на місце вічного спочинку.

о. Константин Роздольський — муж,
Дарія, Ярослава, Мирон і Лев — діти.

Присилайте передплату!

Ширіть наш часопис!!

КОЛИ? Зложите даток на допомогу Голодному Селу?

Централя пожертв: Центральний Кооперативний Банк (Краєвий Союз Кредитовий). Львів, Ринок ч. 10. Число конта 14.000.

XXVII. Звичайні Загальні Збори

Кооперативного Банку „Дністер",

Товариства з обмеженою порукою у Львові,

відбудуться в четвер 21. н. ст. мая 1925 о год. 4-тій пополудни у власній салі Т-ва у Львові, при вул. Руській ч. 20. з слідуючим порядком нарад:

1) Відчитання протоколів з XXVI. Звичайних Загальних Зборів з дня 29. мая 1924 і з Надзвичайних Загальних Зборів з дня 15. падолиста 1920,
2) Звіт Дирекції і Надзірної Ради в справі замкнення рахунків за XXIX. адмін. рік (1924).
3) Вирішення перевалютування активів і пасивів, та затвердження білянсу відкриття в золотих на день 1. січня 1925.
4) Звіт Ревізійної Комісії і уділення абсолюторії Дирекції за XXIX. адм. рік (1924).
5) Внесення Надзірної Ради:
а) в справі розділу зиску за рік 1924 в сумі зол. 15.724·68
б) в справі визначення найвищої квоти кредиту, яку може Т-во уділити і члену,
в) в справі визначення найвищої суми зобовязань Т-ва.
6) Інтерпеляції членів. 1811 1—1 *Роман Сосновський,* президент.

XXXI. Звичайні Загальні Збори

Товариства взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР",

відбудуться в четвер 21. н. ст. мая 1925 о год. 10-ій рано у власній салі Тов-а у Львові при вул. Руській ч. 20. зі слідуючим порядком нарад:

I). Відчитання протоколу XXX. Загальних Зборів з 29 мая 1924.
II). Вирішення перевалютування активів і пасивів, та затвердження білянсу отворення в золотих на день 1. січня 1924.
III). Звіт Дирекції і Надзірної Ради в справі замкнення рахунків за XXXII. адм. рік (1924).
IV). Звіт Ревізійної Комісії і уділення абсолюторії Дирекції за XXXII. адм. рік (1924).
V) Внесення Надзираючої Ради в справі розділу надвишки за 1924 р. в сумі зол. 43.838·70.
VI). Вибори:
а) 5 заступників членів Надзірної Ради на один рік (§ 36. стат.)
б) 3 членів Ревізійної Комісії і 1 заступника на один рік (§ 49. стат.)
VII). Інтерпеляції членів.

Роман Сосновський, президент.
1861 а) 1—1

За редакцію відповідає С. Костил. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Найблизшим і найпильнійшим обовязком членів „Дністра“ тепер є викупити негайно поліси „Дністра“ в агенціях, щоби при провірці обезпечень кождий член „Дністра“ міг такою полісою виказатися. Ті члени „Дністра“ мусять представити до дня 31. мая 1925 р. поліси виставлені по день 22. жовтня 1924 р. включно. Предкладання тих поліс може відбутися за посередництвом начальника громади, а колиб начальник громади не міг тим занятися, можуть члени „Дністра“ зложити всі поліси у агента „Дністра“, який предложить їх дотичному відділови ПДУВ. Хто з членів „Дністра“ не викажеться до 31. мая 1925 р. полісою „Дністра“, того возьме ПДУВ до себе.

Ті громадяне, яких будинки ще не обезпечені в „Дністрі“, а котрих обезпечила у себе ПДУВ на $^2/_3$ части вартости будинків, повинні зголосити до обезпечення в „Дністрі“ негайно $^1/_3$ часть вартости будинків, установленої при їх оцінюванню.

Не меншу вагу як обезпечення будинків від огню належить присвятити тепер обезпеченню движимостей хатньої і господарської обстанови, збіжа і паші. Обезпеченню тих маєткових предметів присвячується у нас меншу старанність взагалі а по війні сей діл обезпечення зовсім занедбаний. Движимости а особливо господарські знаряди сеж капітал чи не тої самої вартости, що будинки. Супроти цего, що примус обезпечення не обнимає движимостей, може кождий свобідно і без примусу обезпечати свої движимости в Т-ві „Дністер“ і на такі квоти, які се Т-во до обезпечення прийме. Не лишень селяне але і міщане і інтелігенція повинні свої движимости обезпечати від огню виключно лише в „Дністрі“ і в той спосіб кождий Українець повинен стати членом „Дністра“ так, як суть членами Просвіти, УПТ. і тп., при чім мають за вкладку право до відшкодовання на случай пожару.

Міністерство наложило в кінци обовязок так на ПДУВ, як і на „Дністер“, щоби всі постанови, того протоколу точно і льояльно виповнити та щоби так органи ПДУВ як і органи „Дністра“ оминали всякі непорозуміння.

Для того просимо всіх членів, а з осібна всіх наших ПТ. Делегатів і Агентів, щоби забули то, що минуло і всі неприємности і не вспоминали нікому своїх дотеперішних кривд, а виповнили на будуче льояльно то, що ми повисше подали, а з осібна заплатили добровільно тоті премії ПДВУ, з скільки після повисшого правно належиться, так, щоби дійсно запанував спокій.

Х. То не значить однак, щоби цілком заложити руки. Противно, треба стояти на сторожі тих наших прав, які нам признано, однак другого заохочувати до платення премії в „Дністрі“ за дотеперішні обезпечення, до обезпечення принайменше 1/3 части всіх будинків в „Дністрі“ і до обезпечення движимостей в „Дністрі“.

Органа ПДУВ мають також льояльно і точно се виповнити, що висше постановлено.

Колиж би зайшов який случай непошанування наших прав через органа ПДУВ, чи органа адміністрації, не треба на місци викликувати неспокою, але просимо зараз нас о тім повідомити з достарченням цілого матеріялу (коли і що зроблено неправно та які на це докази), а Т-во „Дністер“ вже само віднесеся де треба і має надію, що оправдані жалоби будуть тепер вже узгляднені.

Не треба отже висилати окремих жалоб до властей чи Президента ПДУВ.

Міністерство Скарбу рішило установити окремого свого Делегата у Львові, який полагоджувавби тут в краю всі спірні квестії межи Т-вом „Дністер“, зглядно його членами, а ПДУВ і узгляднювавби становиска тих обох інституцій в конкретних випадках, з тим однакож, що одна і друга інституція малаб ще право відклику від постанови сего Делегата до Міністерства Скарбу (Державний Уряд Контролі Обезпечень) в Варшаві.

Надто мас Міністерство Скарбу видати відповідний розпорядок до Всеводів згл. Старость і Команд Поліції, в якім справа примусового обезпечення в Т-ві „Дністер“ буде представлена згідно з інтерпретацією в посліднє установленою і буде поручено тим органам пильнувати, щоби відхилення від тої інтерпретації не мали місця та щоби „Дністер“ і його агенти не були в своїй легальній роботі непокоєні.

А на закінчення ще слів кілька.

Здвигнена зусиллями цілого українського громадянства інституція „Дністер“, дала доказ на протязі кількох десятків літ, як вона розуміє своє становище і свою працю для народу. Уже нині можна сказати, що „Дністер“ відіграв в нашому розвиткові дуже велику і високо почесну ролю.

Та розмах „Дністра“ дуже обмежений постановами, про які висше була мова. Коли одначе кождий Українець і Українка зрозуміють свій громадський і народний обовязок у відношенні до „Дністра“, про який мова в нашому поученні, так „Дністер“ буде далі записувати на сторінках своїого життя — світлі діла для розвитку нашої культури, освіти і господарства.

По раз тисячний учимося, що наша доля в першу чергу залежить від нас. Так само залежить від нас доля наших Товариств, Інституцій і всяких установ. Ми їх здвигнули і на нас тяжить обовязок занятись ними так щиро і так горячо, як займаємося нашими дітьми і їх долею.

Справа „Дністра“ — справа високо народня! Вимоги ставлені до нас — дуже невеликі!

А що тут ходить о велику установу, ходить також о нашу амбіцію і честь — в нас жива і велика надія і тверда віра, що всі домагання до українського громадянства будуть виконані!

Дирекція Товариства взаїмних обезпечень „ДНІСТЕР“.

Накладом Товариства „Дністер“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів Ринок ч. 10.

ПОЯСНЕННЯ

в справі обезпечення будинків від огню в „Дністрі“ і Польській Дирекції Обезпечень (П. Д. У. В.).

У вістнику законів державних ч. 64. поз. 395 з 1921 р. оголошено законом з дня 23. VI. 1921 примус від обезпечення огню.

Арт. 3. цего закона постановляє, що всі будинки (з виїмком промислових) мусять бути на повну вартість обезпечені та що з того має право взяти примусово $^2/_3$ частин ПДУВ. (Польська Дирекція Убезпечень Взаїмних) а $^1/_3$ части може властитель обезпечати, де схоче (отже в „Дністрі“) о скільки однак не викажеся викупленою полісою, що обезпечив ту $^1/_3$ часть в „Дністрі“, то і та $^1/_3$ часть буде примусово обезпечена в ПДУВ.

Закон узнає однак факт, що передтим уже істнували инші Т-ва обезпечень (нпр. „Дністер“) і, не маючи заміру їх касувати, постановив в арт. 42, що всі умови о обезпечення в тих инших Твах заключені перед введенням в життя того закона остають в силі аж до часу погаснення тогож обезпечення.

Вже в перших спробах введення в життя примусового обезпечення будинків від огню зроблених через ПДУВ, виявилось, що в практиці дуже тяжко узгіднити становище органів ПДУВ, що до примусового обезпечення з правом инших асекураційних Товариств загварантованим арт. 42 закона до задержання істнуючих обезпечень. Міністерство Скарбу і Міністерство Внутрішних Справ старалося ріжними додатковими розпорядками усунути появившіся трудноші, але розпорядки не були в стані зарадити замішанню, яке повстало в царині обезпечення будинків від огню, особливо що наступив упадок марки польської і прийшли ще сумніви що до вальоризації.

Тому то показалася потреба видати новий закон опертий на добутих досвідах в тій справі. І дійсно такий закон появився в три роки від хвилі оголошення примусового обезпечення, а саме в формі розпорядку Президента Річи Посполитої з 10. X. 1924 р. оголошеного в Вістнику Законів Державних ч. 92. дня 22. X. 1924 р.

Новий закон виявляє деякий поступ у зясованню відношення обезпечень вже заключених давнійше в ріжних асекураційних Т-вах до обезпечень, які мали бути переведені примусово через ПДУВ.; всеж такі інтерпретація (розуміння) і примінення нових законних постанов була дальше ріжнородна, бо розпорядок не дав того, чого від нього належало сподіватися.

Зайшла потреба узгіднити розуміння постанов закона про примус обезпечення у відношенню до Т-ва взаїм. обезп. „Дністер“ і ПДУВ, бо інакше моглаб ціла справа нанести великі шкоди не тільки Т-ву „Дністер“ і ПДУВ, але головно населенню, яке в першу чергу має користати з добродійства обезпечення будинків від огню.

На внесок Т-ва „Дністер“ скликало М-ство Скарбу представників ПДУВ і відпоручників Т-ва „Дністер“ до Варшави при кінці лютого ц. р., щоби там на окремій конференції усталити, як належить розуміти законні постанови про примус обезпечення та як їх примінювати практично в ділальности обох інституцій, щоби населення не було наражене на секатури і могло спокійно примінитись до постанов закона при забезпеченню набутих вже прав в инших асекурац. Т-вах, з осібна в Т-ві „Дністер“.

Провідною думкою, яка проведена по мисли арт. 42. закона в устійнених вислідах конференції є ця, щоби Т-ву „Дністер“ запевнити тепер і в будучности повну свободу ділання в справі обезпечення будинків від огню в границях законом означених про примус обезпечення, які до тепер в більше як 30-літній праці придбав для себе, та уможливити йому приєднувати спокійно нові будинков обезпечення в границях означених законом, при рівночасній забороні ставлення перепон в тій його роботі зі сторони органів ПДУВ, адміністрації державної і поліції.

1. На конференції Міністеріяльній розділено всі обезпечення істнуючі в „Дністрі“ на дві (2) категорії (роди):

1) обезпечення заключені в „Дністрі“ перед введенням в громаді примусового обезпечення будинків, т. є доки до громадського уряду не прислано обезпеченеві виказу ПДУВ.,

2) обезпечення заключені пізнійше.

Що до 1) установлено ріжницю, чи обезпечення в „Дністрі“, заключено а) до 22. X. 1924. (день оголошення нового асекур. закона), б) чи по 22. X. 1924.

Що до 1 а):

Члени „Дністра“, які викажуться до дня 31. мая 1925 полісою „Дністра“ виставленою до дня 22. X. 1924, що їх будинки обезпечені в „Дністрі“ на злоті або доляри на цілу таку суму, як ПДУВ оцінило їх будинки, не підлягають цілком примусовому обезпеченню в ПДУВ, а коли такі будинки ПДУВ у себе обезпечила, вона має уневажнити зараз се обезпечення. Коли однак сума обезпечена такою полісою окажеться меншою як сума на котру ПДУВ оцінила будинки, то ПДУВ

матиме право обезпечити у себе ріжницю між сумою вже в „Дністрі“ обезпеченою а сумою, на яку будинки оцінено, але квота обезпечена в „Дністрі“ лишається і в тім случаю дальше обезпечена в „Дністрі“.

Що до 1 б):

Як що член „Дністра“ вкажеться полісою „Дністра“ виставленою давнійше ще в марках польських або хотяй в злотих чи долярах але виставленою по 22/X. 1924, то його будинки лишаються дальше в „Дністрі“ обезпеченими, і то що найменше на половину вартости оціненої його будинків. Єслиж відношенне обезпеченої суми в „Дністрі“ в хвили реєстрації до вартости принятої тоді через П.Д.У.В. було кориснійше для „Дністра“, то і тепер має бути примінене, то вище відношенне як уділ „Дністра“.

Що до 2):

З обезпечень, котрі зголошено в „Дністрі“ до введенню в громаді примусу обезпечення (зн. до приході до громади поборових реєстрів П.Д.У.В.) лишається обезпечена в „Дністрі“ від 1/I. 1925. лише 1/3 часть устаненої при оцінці вартости будинку, а 2/3 части тої вартости припадає до обезпечення в П.Д.У.В. і для того „Дністер“ знизить відповідно суму обезпечену у себе.

II. Підставою до усталення сум припадаючих до обезпечення в одній і другій інституції є ті суми, які П.Д.У.В. подала як вартість будинків в своїх виказах обезпечень по переведеній реєстрації або оцінці з поміранн на грунті з тим, що суми вартости подані в реєстраційних актах є лише провізоричні, поки до кінця 1925. р. не буде переведена правильна оцінка будинків. По правильній оцінці будинків буде підставою до усталення уділу обезпечень одної і другої інституції та сума вартости будинку, яку викаже оцінка будинку.

При будинках обезпечених в „Дністрі“ на висші суми, як викаже оцінка будинку переведена через технічні органи П.Д.У.В., буде прийматися як вартість будинків суму обезпечену в „Дністрі“, хиба що будинки булиб дійсно менше варті, як обезпечено їх в „Дністрі“, то в такім разі знизить „Дністер“ квоту у себе обезпечену.

На случай переоцінки будинків, яка виказалаб, що вартість будинку є більша як принято первісно, Т-во „Дністер“ партиципує (бере участь) в обезпеченню 1/3 части суми, о яку підвисшено вартість будинку додатково, без огляду на це, яку часть обезпечення уже „Дністер“ у себе має.

Що до переводжування оцінки будинків зобовязалася П.Д.У.В. придержуватися строго постанов закона з 10/X. 1924. а саме §§ 15, 73, 74. Зобовязалася зголошувати 14. днів наперед намір перевести оцінку будинків в громаді і означити дни, коли розпічнеться оцінка а принайменше в котрім тижни, але тоді повідомити еще окремо громадський уряд бодай 24. годин наперед про день приїзду свого технічного органу.

При оцінці будинків мають бути в будучности углядненні всі права властителя будинків забезпечені йому законом, а саме в той спосіб, що властитель може бути присутний при оцінці і буде питаний, чи будинки його є вже обезпечені, на яку суму і в якім Т-ві, та де бажав би він обезпечити не підлягаючу примусовому обезпеченню в П.Д.У.В. 1/3 часть вартости тих будинків, як що його будинки не були нігде обезпечені.

Всі відповіди властителя будуть занотовані у відповідним квестіонарі — в актах П.Д.У.В. а відпоручники Т-ва „Дністер“ (агенти, делегати, урядники) мати-муть право бути присутні при кождій оцінці будинків, робити свої заміти для береження прав членів „Дністра“, списуючи рівночасно відповідні нові внесення на 1/3 часть оціненої вартости для обезпечення в „Дністрі“ таких будинків, що не були ще нігде обезпечені.

П.Д.У.В. признала право кождому влатителеви будинку реклямувати в 1925. р. за високе або за низьке оцінення його вартости будинків мимо того, що термін таких реклямацій в більшости минув. Реклямації можна вносити в 1925 р. до воєвідського інспектора П. Д. У. В. на протязі 6-ох тижнів від дня доручення гром. урядові побоpового реєстру на рік 1925. але реклямації належить очевидно вносити тільки там, де ріжниця булаби поважна, щоби оминати непотрібні писанини і коштів.

ПДУВ. має право після закона оцінити кождий будинок через свій орган технічно образований.

Кождий властитель будинку має право домагатися від того органу ПДУВ. оказання відповідної легітимації, виставленої через ПДУВ., а тоді не вільно робити ніякої перешкоди оцінці, противно, як вже вище сказано, взяти участь в тій оцінці.

III. Устійнення уділу „Дністра“ і ПДУВ. в кождім обезпеченню буде відбувалося в той спосіб, що комісія, зложена з урядовців Т-ва „Дністер“ і ПДУВ., буде у всіх відділах ПДУВ, на підставі актів означувати спільно, які суми з принятої вартости будуть після повисших постанов Міністерства припадати до обезпечення на будинках для ПДУВ. а які для Т-ва „Дністер“. Се буде примічено по усталенню тих сум на актах Т-ва „Дністер“ і занотовано в актах ПДУВ., а дотеперішні поліси тих обох інституцій будуть відповідно справлені та члени о тім повідомлені. Кождий буде обовязаний заплатити припадаючу премію по части в „Дністрі“, по части в ПДУВ. (хиба що в „Дністрі“ буде обезпечений на повну вартість).

На одно слід тут звернути увагу, а саме на се, чого особливо наше селянство не розуміє в обезпеченню будинків, так, як се треба тепер розуміти. Загально говориться у нас на селі, що ніхто не може платити двох асекурацій, се є асекурації в „Дністрі“ і асекурації в ПДУВ. Скоро ПДУВ. обезпечила у себе примусово, то твердиться, що годі вже платити другу асекурацію в „Дністрі“. Та засада була вповні оправдана за Австрії, коли не було закону про примус обезпечення від огню. Тепер однак видано закон, який виразно постановив, що обезпеченнє може бути заключене в двох товариствах.

До тепер лучалося, що ту саму суму, яка була обезпечена в „Дністрі“, обезпечала ПДУВ. ще раз у себе, особливо тоді, коли член „Дністра“ не предложив при реєстрації органови ПДУВ. поліси „Дністра“. Таке обезпеченнє в двох Т-вах, по заістнованню згаданого міністеріяльного протоколу, не повинно мати місця, бо сфера (границя) ділання „Дністра“ і ПДУВ. буде докладно що до обезпеченої суми кождого будинку розмежена. Треба однак розуміти, що обезпечення в „Дністрі“ і ПДУВ. лише доповняються взаїмно і ті обезпечення не є обезпеченнями подвійними одної і тої самої вартости, але є розложенням на дві інституції одної суми, яка представляє цілу вартість будинку так, що одна часть тої суми обезпечена на будинках в ПДУВ., а друга часть тої самої суми (представляючої повну вартість будинку) обезпечена в Т-ві „Дністер“, творять разом повну вартість, на яку будинок по вимогам закона мусить бути обезпечений від огню. Може декому здаватися буде не вигідно в двох Т-вах обезпечатися, але таке обезпеченнє в кількох Т-вах трафляються часто при великих обезпеченнях для певнійшої і скорійшої виплати відшкодовання.

Треба з тим числитися, що тепер так постановляє закон.

IV. Очевидно, що той перегляд актів через урядників „Дністра“ і ПДУВ. буде довше тревати. Після закона муситься премії до ПДУВ. платити в місяци лютім за цілий біжучий рік, бо по упливі місяця від прислання поборових реєстрів громадський уряд має право стягнути ті премії в дорозі екзекуції. Щоби отже члени „Дністра“ не були зараз наражені на екзекуції з приводу незаплати премій на 1925 р., зарядила Головна Управа ПДУВ. в Варшаві, щоби громадські Уряди поробили викази обезпечених в „Дністрі“ і посилали ті викази до Інспекторату ПДУВ. разом зі зворотом відповідних квітів поборових та щоб оголосили членам „Дністра“:

1) Що побір премій від них (то є членів „Дністра“) для ПДУВ. здержується до часу справдження, чи і о скільки обезпечення їх в „Дністрі“ є важні;

2) Що до 31. мая 1925 р. обовязані є предложити викуплені поліси „Дністра“.

Від всіх тих, що в „Дністрі“ не обезпечені, будеться зараз премії стягати.

Треба отже, щоби члени „Дністра“ зараз зголошувалися в Уряді громадськім з полісами „Дністра“ для занотовання, що вони є членами „Дністра“ і що екзекуція проти них має бути здержана.

Вправді до тепер часто трафлялося, що начальники громад не то, що не узгляднювали таких зголошень, але ще і висміваля членів „Дністра“, мовляв, що обезпечення в „Дністрі“ не важні. Тепер таке лучитися не може, бо наказ головної Управи ПДУВ. в Варшаві є в тім взгляді рішучий.

Все тото відноситься до премій за 1925 рік.

V. Натомість премії за рік 1924 належні для ПДУВ мусять бути заплачені так, як їх почислила ПДУВ без огляду на се, як тепер урядники „Дністра“ і управа ПДУВ спільно обчислять відношення сум обезпечення і премій за 1925 р.

Потреба сю премію за рік 1924 добровільно заплатити, щоби оминути коштів екзекуції.

Щоби однак людности з огляду на тяжкі часи піти на руку постановила ПДУВ на просьбу „Дністра“ здержати всі дальші екзекуції в ціли стягання премій за рік 1924, а премії такі дописати до премій за 1925 рік і разом єї відтак стягнути.

Там однак де уже екзекуція за премії з 1924 р. була розпочата, то є, де уже фантовання переведено, там екзекуція мусить бути дальше ведена, значиться, ПДУВ переведе також і ліцитацію тих фантів. Длятого ліпше ті фанти добровільно викупити.

І ту однак зроблено ще і ту уступку, що в случаях, де ствердить Уряд парохіяльний або громадський, що обовязаний до заплати є бідний і коли він буде о се просити, ПДУВ згодилася здержати ліцитацію зафантованих річей, а навіть згодилася в тім случаю звернути фанти без застереження якогось права до них. Асекураційну належитість для ПДУВ за рік 1924 треба буде однакож заплатити пізнійше, бо вона буде тільки перенесена з року 1924 на рік 1925.

Навіть і всі инші особи (не бідні, але такі, що хвилево не мають готівки) можуть просити ПДУВ о видання тих фантів до ужитку і ПДУВ буде такі прошення узгляднювати, але ті фанти дальше уважаються фантами і довжник не матиме права зверненим фантом розпоряджатися ані його нищити а муситься старати о гроші, щоби до означеного терміну вирівнати належитість за рік 1924, та щоби в той спосіб право ПДУВ на фант згасло.

VI. Що до екзекуцій, які до тепер спадали ненадійно на членів „Дністра“ навіть і в ночи, постановлено, що громади дістануть з ПДУВ публичні оповістки (афіші) о тім, коли премію до ПДУВ треба заплатити.

Кромі того обовязані будуть уряди громадські завідомляти людність ще окремо в спосіб в громаді практикований (н. пр. коло церкви) і пригадувати, до якого остаточного терміну приймати будуть добровільні заплати а коли пічнуть робити екзекуції, бо очевидно право ПДУВ до стягання своєї части премії в дорозі адміністраційної екзекуції (так як за податки) лишається дальше, а в інтересі наших членів лежить до такої екзекуції не допускати, лишень то, що належиться добровільно заплатити а в случаю неможности просити о проволоку.

VII. В справі заплати відшкодовання треба зазначити, що на случай пожару на будинках до часу усталення відношення сум ПДУВ відповідає в границях свого обезпечення.

Шкоди, які приключаться на будинках по усталенню розділу а перед викупленням поліси Т-ва „Дністер“ обовязана ліквідувати і виплачувати кожда інституція що до своєї усталеної части.

Будинки спалені має право ПДУВ по відбудові трактувати як будинки нові і обезпечить у себе примусово $\frac{2}{3}$ части вартости, а як що властитель не обезпечить в „Дністрі“ $\frac{1}{3}$ або не заплатить за ту $\frac{1}{3}$ часть премії то ПДУВ обезпечить у себе навіть і цілу вартість.

VIII. Такий в коротці є зміст протоколу списаного в Міністерстві.

Богато управнень, які „Дністрови“ прислугували, відобрано зглядно обмежено. „Дністер“ зговдився для того, щоби раз довести до спокою в краю, а з осібна, щоби члени „Дністра“ не були наражені на неприємности. Такий спокій окупив „Дністер“ значними жертвами.

Обовязком тепер членів „Дністра“ і цілої української суспільности є, щоби тоту решту прав, які ще полишено „Дністрови“, належито використати.

Кождий свідомий Українець, кожда свідома Українка, що посідають, або завідують якимсь будинком, мусять поставити собі національним приказом, належати до Т-ва „Дністер“. Коли хто не зможе належати до „Дністра“ з цілою пайкою вартости свого будинка, то не сміє цілковито не належати до „Дністра“, але мусить належати бодай з тою частиною вартости будинка, яку йому після висше сказаного в „Дністрі“ вільно обезпечити.